

Bagdad 1849 December 21
Naplemenetkor

Kedves öcsém Benedek

E sorokat Bagdadban, az arab Khalifa'k ösi
városában a 84440 Kreis hónapjára birbelket
erkélyes lakásunk úvegtelen verandájában írom
a terdemen, minthogy az egipz lakásban, amely
4 szobából s egyeb horzástasozókból áll, a magunk
kal czipelt két vételhető vaságyon, 3 bövöndőn
Kivül sem mi bútorunk sincs. E közközö
viradólag érkeztünk meg a Tigris folyó két part-
ján tömkeleg szerűleg épült kerjedelmes városba.
Minthogy a posta innen hetenként csak egyszer
indul Szambul fele, azért eddig senkinek sem
irtam s nem is irhattam; e levelem is csak jövő
szerdén indulhat s nem rögzem 25-30 nap alatt meg.
Ragad.

Amint irtam vala utolsó levelemben, a melyhez tíz
forintot csatoltam volt, mi október 8-dikán voltunk
indulandók s e nap csakugyan utra is Keltünk az
osetr. Lloyd társaság "Kano" nevű gőzhajóján. Utunk
jórésze Bejrut syriai parti városig eső es feles volt
s így angyid a hajó ringásánál rossz katasátt pro-
bálta. Bejrutig jóvő utunkban Smyrna városában
es Cyprus angol seiget Tuzla nevű városában időztünk
fél v. egipz napot. Bejrut, eredetileg arab de mindenféle
lakóju városában 8 napot időztünk s ez alatt angyid
elégge röpösült az annyira dicseitem banan is egyeb
gyümölcsben. Bejrutból egy angol kereskedelmi hajó-
val mentünk Alexandriába kikötő városkába, amely
a Syria part északi végénél fekszik.

Em letett hajócskára szálltunkkor annyid nakt nagy bra-
vóval mellett csinálva, mert a csónakból kötélhágyón.
Mellett a hajóba fölmaszenia, előfűi szabakhozott, hogy
ő nem bírta hogy kötélben másesron, de mégis megkötet.
lett benne, mert a hajó nem volt.

Alexandretta-ban egy nyomorú ágazt ^{keleti vendégje} Kéán (keleti vendégje).
záróban 1/2 napot töltöttünk, a miig t. i. lovakkal és öfve-
reket Kaptunk Haleb (Aleppo) városába menendők.
A vidékben, melyen átmenendők voltunk, nem ismerik a
szekeret, lo, öszvös, se márt, és leve látán szálltunk minden.
Képzelted annyid helyeket, a ki soha sem ült lovon
s mégis arapontként 6, 8, 10, 12 órát kellett lovagolnia az
ágytémü tetején s hozzá minő uson! nem uton, ha.
nem keske és xargenek való reimiton köves hegyi ösvé-
nyeken, a hol a lovak embertként figyelmese. Kell ke-
resnie hozzá s hogy lépjek, hogy az egész talpát borító
lapos törött patkójával el ne csuszúik. Halebig
4 nap utatunk csupa kövel borított hegyeken is jól
gyeken; volt nap, a mitkor élen, itlan egy huramban
11-12 óráig voltunk a lovon s este mi vart veánk? A
fregény kúrd vagy a pirko, arab nyomorult, barlang
szörü lakta, a mely egyseesemind istáló is. Utatunk.
ban eső faluk hárai égetellen. Aeglából, durva kövekből
valók, lapos (azaz olyan akari) tetővel, mert a geren-
dát képerő korgas, borzas faragatlan fűrfa törzs s a
kereszthe rakott ág bog padlozat csak kivülről a
vája rakott sár v. vályog által nyol lapon ágot, sem
ajtó sem ablak, csinált barlang, semmi egyéb. Az
ilyen állomásokon Kaptunk ^{veköny} (Patavinta sorüleg (bura
arra is köles veggül kinek doho lisztjéből) sült ke-
nyeret csak a tea vagy gyukhis Acete ehözövé.
Bár mennyire kínzó volt is annyidra nézve a
lovaglás, meg volt az a perenes éje, hogy említett
utunkban egyszer sem esett le, miig az elfátyolozott
törökmök és ^{felede} rabpolgálojito több ízben zuhantak le
a fejére eső lövőt és öfveiről. Annyid fél-európai

ason volt ott a ve, mert a török nő ott a török utra nem való
sárgát hamar beláttuk.

Október 29 diki este érkeztünk meg a völgyben egy kis
folyó mellett (az arab neve sem ad neki.) felfelé s
messziről sokat mutató tlalet városába, a hol dinnye is
szülő meg kapható volt bővön. Négy napig tlaletünk e
nagy arab város egyik piszkos Khán-jának börtön szerü
cellájában, a hol egy orosz and pries felén kívül sem mi börtön
sem volt, amint ez minden keleti vendégfogadásban van; a pries
szerü boltocatról csak úgy szotyogott a réges régi vakkolat.
A tlalet Kelegreri stül utólag város hárai köböl épültek, de mi-
den irlis nélkül. A város egyik sülében magas oneredek dombon
épfült Remény vár felig rommá vált máis.

November 3 dikián ketfőn reggel indultunk a 19 napot tartó
kossan utra Diarbekir városra felé, új de az előbbieknél
rosszabb lovakon is, öpöireken; utunk ismét esett es-
nyá, kiellen köves vidékeken vitt, fát és növényzetet
csak a kevés számmal, virrel bíró völgyesrétekben láttunk.

November 5 dikián delután kelteztünk át baktáikkal az Eu-
frat (frat, mrat) folyón s egy napra a nagy eső miatt
megszálltunk a folyó mellett a kösrikla hegyen épült Bere,
dsik kerületi városban. Innenen tovább utunkban
ismét csak köves happa-fuprai vidék nyomorúságos kis
kürd falukkal. November 11 dikián érkeztünk Szawe
rek kerületi városba, a hol hinfén pikentünk egy
napot a többitől nem különbözö Janban; idáig ketszer
esett le a ügyid, de mindig elég szerentsesen, mert a
fejére eső lönyattan lesikáltában a lovat verelő
szolga megragadta s egy talpra esett. November
15 dikián delután érkeztünk meg Diarbekir kor,
mányaosiági városba, a mely a Sat (Tigris) jobb vagy
nyugati magas partján fekszik romladozó várfal-
lal körítve. E város is vidéke az oriasi görög és
sárga dinnyeinek, ^{hársza} 24-30 okás dinnyeik (a chat 50-65
fontosok) egészen közönjezesek. Flogg ilyen nagyra
nöjameleg izhajlaton kívül a madartrágyának is

eredménye. Ezzelből a Tigrispartján palotájára magas
házaikat építettek a vadmadarak számára, a melyek tarka
serege ott szokott hálai. E vidéknek vörös borát szintén
Kitünőknek találtam; két öökrossal tele vittem a További
utunkra, a melyet a Tigris folyón kellünk egy saját ágazó
vözi járművön, a melyet Relek-nek neveznek. A megölt
birká szőrét tövig leuyirják, ezután a bőrt egéjében lehu-
zák, kifordítják, a végtagok helyét összekötik a nyak
felén fölfújják hollyagként silgen tulum (magyarul
tömölőből 60, 80, 100, 120, 160, - 2000 dbot vékonyge-
rendák segítségével összefűznek ezen alapra több
vékonygerendát, ezekre pedig faágakkal raknak szig-
yul ne az ember. Ami Relekünk Diarbekistől Mos-
sulig 77 tulumból állott (két-hét tömlő) isorban két
vastaggyékényt az ágakra terítettünk s még Szambul-
ból hozott Kisvözi sátrunkat a Relek-en felülsőstük
ágyat vetettünk benne szigly utartunk. Novem-
ber 20-án Délben szállunk Kelekünkre, De a tö-
bi utitársaké nem lévén kézf csak Szidkén reg-
gel indultunk. Ezen virjármú körítésre azért
utalvák az emberek, mert a Tigris vöze helyely hely-
lyel csak a érdigéri satum ott is uszik nagy tehe-
relis. A Kelek-esi vagyis a Kelekes két lapattal evex,
s minden Kisórában legalább meglocsolja a tulu-
mokat, Különbben Kimegy a fusz belőlök s az alkot-
mány elsüljed. Diarbekirben ^{egy mársa} kétszersülttel, dring-
vel, teával, kánnal, egy nagy kátfaszennel és egy él-
szükségesek ^{kel} ellátván magunkat elég kényelme-
sen utartunk; éjjelenként és feles időben pü-
nieteltünk, mert a félben a Kelek nem kormányozta,
kó csak forog, mint a Kergetege, birká, éjjel pedig köre-
akadhat s kihalván a tömlő elsüljed az egész. Három
nap borzaptó magas és köfal meredekségű partok közt
haladtunk, a melyek oldalában iponyu mennyiségű
Kisebb nagyobb fajú vadmadarak és sasok tanár-
nalk; több éjjel iszonyu szél dühöngött, esett, mennydör-
gött és vészindult; a kemény szél majd össze tépte
a sátrunkat és Kelekünket.

2. dik is.

November 26. dikán reggeli 7 $\frac{1}{2}$ órakor haladtunk el Haszan Kőj Kerületi város alatt, a mely a csaknem felhőkig nyúló, függélyes sziklapart (a Tigris nyugati partja) épült; a városból leuérő emberek gyerekeknek látszottak. A nyugati partot a Keleti el összekötő, valaha nagyszerű hídnak most csak Kétoszlopa áll romként. E város egyik vége sziklából kivágott házakból áll; leírni nem lehet, látni kell azt. Perzsa fajú kőrökök házája a Két part; őrsém! ezek minden műveletlenségűt daczára az angolok után sohajtoznak.

A Tigris Két partja tele vadmaczával, vadluddal és egyéb nyel (pelikán madárral). Utunkban két jelentékeny mellek folyó beömlését láttuk a Keleti vagy balparttól, az egyik Botan Staju s a másik Lakho:

December 2. dikán délelőtt érkeztünk meg a Keres forrása miatti büdös Moszul városába, a mely a Tigris folyó nyugati partján 4 évvel elvárfallal körítve; a Keleti parton asellenben látszik Ninive város homokdombhelye. M Moszulban, mint hivatalos dolgunk egyik stán helyén a folyóra merő pörkös Khaban elhelyezkedvén rököln inspektorok beömlőnk hisz fogtunk sarral fe voltam egész nap elfoglalva December 4. dikéig, a midőn egy 100 tömlőjű Kelekre ültünk Bagdadba menekültök. Utunkban a mai ferjedelmes Tigris folyónak egy igen vészélyes vízesésén sikáltunk le egy metre magasságból, csaknem mindenünk megázott a mint Kelektünk az erős ár oldaldavást a sziklákon megtörő hullámmal lesodorta, csak úgy csipesszedtünk a Kelet gerendájába, hogy ha szétalátna szakadni kelektünk, a hozzá fűzött tömlőkkel megmenekedhessünk. Hisz utunkban nem egy

átasani)

Kürd vagy arab férfit és nőt láttunk (a csaknem
Duna felésségű Tigris folyón egy tömlő" segítségével.
vel. A férfi levelekörít mertelekre, öltönyt beledug-
ja a tömlőbe azután fölfujja, ráfekszik, együtt Keresivel
tartja a tömlő nyakát, a másik Keresivel ever a két lá-
bával Kormányoz s néhány percz alatt átkel együtt
parttól a másikra, A nő nem uszik mertelekre, hanem
egy lepelt vesz magára, fölérif arott fejét magasra
tartja, úgy hogy a tejes edény a nyakán függ. Egy ilyen
nő Kelekiünk előtt útszében meg nekünk Rivánt
török nyelven perereses és utat. A gardagabb
Két tömlőt egymással Köt, felöltözve ráfekszik
s lábával lubickolva és Kormányozva a víz-
zel átviseli magát a két külön börtő irányban
működő erőnek harmadik irányban menő eredő-
je pererent.

E szerent mi 18 nap és éjjel voltunk folyvást a Tig-
ris folyó hátán. Azgyid az ágyban ülve főzött teát,
Kávé, levest, paprikást, paszulyt, palacsintát sütött,
és segített nekki, meg olvassgattam a kisvataloz
utasítást. Jó étvágyunk volt, jól aludtunk, síróval
a néhai feledelmét le számítva, Kényel mesen voltunk.
Mikön kipálltunk a Kelekből, a fejünk szédült, mert
a Kelek a folyónak minden gyorsabb (mert eső)
folyásu) pontján forogva surult le. A Kelekkel
a vízen fölfelé menni nem lehet, de a Tigris
folyónak láttunk répien fölfelé meggörvő sen-
Andra menni gyakori edése miatt s így a Keleke-
tek megérkestünk után azornál eladják jó áron
mind a tömlőt mind a fát, mert minél alább,
annál Keresettebb mind két tárgy.
Bagdád városától Kerdve már kisebb görvők

járnak lefelé Bapra városáig és tovább, lefelét
Bagdadig a folyóval szemben nagy kúrsóval mel-
mozog a gőzös.

Dönnünkben igazi sikkságot a Tigris két partján
csak Bagdad közelében láttunk, a hol a fűs magas
dátolya pálmák felhűnek. A két parton igen
sok vízemelő s öntöző primitív készüléket láttunk
minközi öntözve a frász földeket, minthogy
a télen töltéses eső az ideig elmaradt. Ezért
az előbbi időkben olcsó városban minden
igen megdrágult a legkisebb kiveve. E város
a nagy folyó mellett, félreisétől és a fűs pálmá-
ma fától kapja azt a tulajdonságát, amely az
idegenre jó benyomást gyakorol. Szép épülete a
nehány tarka minareján kívül nincsen. Utcai
sütek, zürbék, vendéglők; kérai tejtábot íspálvák
nagyobb vízfűtő üvegablakú kályhák, vendéssé-
nyesek, a földszinti s a pinceszeti alsóbb
vízfűtő a remítő forró nyáron fűtőablakjal,
az emelet a téli lakás, a kályhateje nyári
alvóhelyiség. Jelenleg Délhájban a körég
22 fok a lentigrade hőmérő szerint, este 14-16
fok.

Fűs gyümölcsök közül sennye, granátalma és narancs
kapható; aszalt minőségben: szőlő, dátolya v. pálmajel-
va s egyéb importált gyümölcs.

A két parti város a hajóhid köti össze, a csónakok itten
madráfűsrekel alakrak pálmábot fonda, mint Korai és
Kivülről vastagon megszurkolva.

Az idők itten nagy ferepelt járnak, mert freme-
sebbek minden többi itteni fajnál.

Kedves ösém, minthogy a mi hivatalunkban

mines semmi fröcskötő egy nap se, azért én sem
szülőimnek, sem önmagamnak, sem a többi jóbará-
tainknak nem írtam, hanem te köztöl e levél
tartalmát arótkal, a kiket te igazijó akaratok-
nak ismertél meg szótán Küld elhaza, hogy ott
hon is olvashassák akár eredetiben akár máso-
latban. Szives üdvöletünk Dr. Flatafa Á-
nais uraknak, Morély F. barais uraknak, Öndy úrnak,
az ottani Piro uraknak szóval mind arótkal, a
kik igazán érdemkölésel vannak irántunk.

*) Ott hon szülőimnek tudni fogják kik érdemkölésnek
irántunk s arótkal legszivesebb üdvöle-
tünket át is fogják adni. Boldog új évét
minden nevezettünk s nevezetlen értecsótkal-
nak.

Mi itt levelet reméltünk töl Acs Kapni, Zesem-
te nem tudattat a Stambulból Küldött híre-
rűnt megkapásáról, sem szülőimnek az Öndy úr
által Küldött Két egész Napoleon arany értékesít-
véletéről pedig utólsó levelünkben mind két réjere
adtam volna a levél aronézését. Sőt jöven vá-
lajoglyátok, mert nem tudni meddig maradtunk
mi itt. Nekünk új év mikor lép, isten tudja, a
holnap Karáison, de nekem nem lehet, Kültömben
er az, ami legkevésbbé agaszt. Az irántam any-
nyora igazságatlan elfozott magyar hírlapoknak
nem szabad e levelünk tartalmát on egy tudni.

Sokszor üdvöölve és erőtelve mind Kéthónak
maradtunk szerelő kasszöröd
és angyal.

Orimánk: Mr. G. Bálint (de
Szentkötölna) Inspecteur financier
Bagdad. Turquie d'Asie.

